

S poti

Razprava na rob konferenci državljanov "Kako izboljšati zavedanje starejših v tretjem življenjskem obdobju o tem, da so državljani Evrope", Brescia, 1.- 8. oktober 2015

(Dr. Dušana Findeisen, Slovenska univerza za tretje življenjsko obdobje)

Laz, društvo za razvoj podeželja in regionalno stičišče je v evropsko projektno sodelovanje DOCPIE pritegnilo partnerje iz trinajstih držav, med drugim Univerzo Brescia (it. Università degli Studi di Brescia). Na tej univerzi lahko med drugim študirate teorijo in metodologijo usposabljanja, družbene vede in psihologijo (upravljanje s skupinami, nudenje psihološke pomoči v starajoči se družbi, sociologija starajoče se družbe) ter okoljske vede in tehnike (pametni senzorji za domotiko, zdravstvena nega). Za tiste med nami, ki so nam še zmeraj znanstvene vede bližje kot študijska področja, se takšen študij na prvi pogled ne zdi dovolj poglobljen, a zdi se, da s svojo interdisciplinarnostjo sledi razvoju družbe in njenim potrebam.

Univerza v Bresci je konferenci "Kako izboljšati zavedanje starejših v tretjem življenjskem obdobju o tem, da so državljani Evrope" prispevala svoje specializirano znanje. Društvo *Laz*, ki me je povabilo k sodelovanju, pa poznavanje vprašanj starejših in evropskih politik, ki se nanašajo na položaj starejših v evropskem prostoru.

Od razumevanja prostora in družbenih razmerij k razumevanju ljudi

Beseda italijanskih kolegov je tekla o »starejšim prijaznem mestu«. O tem, da je mesto "zapletena celota, kajti tudi ljudje smo zapleteni." Morda res, bi dejala, a mestu ne sme biti mar za posameznika in njegove posebnosti, marveč za skupne potrebe in za posebne skupne potrebe, kajti urbani prostor je prostor vseh. Zapleteno postane sodobno mesto predvsem zato, ker se v njem odlikavajo

zapletena družbena razmerja, ker se v mestu bijejo družbene sile za nadvlado, ker načrtovanje mestnega prostora ni le načrtovanje, marveč razumevanje kontinuitete mesta, prava običajev in še marsičesa. "Mesto naj bo varno in prijetno za pohajkovanje," je dejal eden od govornikov, kar Brescia, glavno mesto Lombardije, nedvomno je. Mesto vsekakor narekuje izobraževanje prebivalcev za boljše skupno življenje, urejanje prostora, za njegove številne funkcije. To v Bresci opravijo četrtni sveti, kjer meščani (190 000 jih je, 168 nacionalnosti, 50% prebivalcev je tujega porekla) spoznavajo vrednost mesta in odločajo o njem. Levji delež v tovrstnem izobraževanju pa je pripadel Urbanemu centru kulturnih gibanj (it. Centro urbano di movimenti culturali).

Zaprto socialno omrežje bolj škodi kot koristi kognitivnim zmožnostim

Osamitev, osamljenost, nizek socialni status načnejo, ali lahko načnejo, subjektivno dojemanje lastnega počutja in zdravje. Od občutka pripadnosti so odvisni naši intelektualni dosežki, trdnost imunskega sistema in zdravja in pripravljenost za sodelovanje. V izobraževanju starejših in drugih marginaliziranih skupin ugotavljamo, da včasih že en sam izključevalni dogodek lahko vpliva na dobro počutje, naredi, da je človek manj motiviran in manj vzdržljiv, ko se pojavijo ovire pri izvrševanju nalog.

Govorniki so tako poudarili pomen socialnih omrežij starejših za preprečevanje manjšanja njihovih kognitivnih zmožnosti in za njihov razvoj. Pomembno je, da je starejši človek, še posebno, če živi sam, v odprtem socialnem omrežju ali več socialnih omrežjih hkrati, ki se staknejo na posameznem mestu. Zaprto socialno omrežje je prej škodljivo kot spodbudno za kognitivne zmožnosti (starejših). Število stikov, ki jih imajo starejši, močno upade, če imajo kronične bolezni in sporočilo nekega drugega govornika je bilo, da le starejši, ki razvijejo občutek pripadnosti, tudi sodelujejo v skupnosti, seveda znotraj zmožnosti in na način, ki jim ga zdravje dopušča. Ni pripadnosti brez sodelovanja in brez darovanja izkustvenega znanja!

Drugačna opredelitev zdravja

International Classification of Functioning, Disability and Health (ICF, WHO, 2001, ISBN 9789241545426), klasifikacija torej, ki jo uporabljajo znanstveniki, socialni delavci, rehabilitacijski svetovalci, izobraževalci in drugi prinaša tudi drugačno opredelitev zdravja. "Zdravje utrjujejo in doživljajo ljudje v vsakdanjem okolju, tam, kjer se učijo, delajo, se igrajo in ljubijo." Zdravje tako ni nekakšna abstraktna kategorija, zgolj prisotnost ali odsotnost telesnih funkcij, kaže se konkretno pri vsakdanjih dejavnostih in v socialnem okolju. Potrebno je, tudi z izobraževanjem, ustvarjati zdravo mesto, kjer se boljša fizično in socialno okolje za dobro počutje in blaginjo prebivalcev. V slabem okolju se zdravje sprevrže v bolezen.

Premik naj bo od "zdravljenja" k "skrbi za zdravje in zdravstveni pismenosti. Nemalokrat starejši ljudje ne vedo, da je zdrav življenjski slog temelj zdravja (hoja, zdrava hrana itd). Potrebno je zdravstveno prosvetljevanje. Poseben poudarek je bil na tem, kako EU sodeluje v ustvarjanju dobrega zdravja evropskih državljanov.

Pametno staranje in blaginja starejših meščanov

Ljudje naj bi se starali pametno (smart ageing), živeli v pametnih mestih (smart cities), se zanašali na pametno omrežje (smart grid), ki zagotavlja učinkovito uporabo energije, na pametni mestni transport (smart transport), na storitve v njihovi bližini, do katerih se je moč podati peš. V mestu naj bi razvijali solidarnost ob pomoči nevladnih organizacij, ki morajo najprej biti solidarne med seboj. V Bresci se kar 67 organizacij ukvarja z vprašanji starejših, vse skrbijo za blaginjo starejših meščanov.

Osebna in kolektivna evropska identiteta ter miselna paradigma o starejših

Slovenski predstavniki na konferenci smo se bolj navezali na temo zajeto v njenem naslovu. Sprožili smo razpravo o tem, kdo so starejši, o kom sploh govorimo, o osebni in kolektivni evropski identiteti starejših, o (evropskih) politikah (Madridski Mednarodni akcijski načrt za staranje iz leta 2002, Evropska socialna listina, politika dejavnega staranja Evropske komisije, OECD, Svetovne zdravstvene organizacije, še nesprejeta Mednarodna konvencija o pravicah starejših). O tem, da je treba politike

“očisti “ pregrad in agezima, zagotoviti več družbene pravičnosti za starejše na distributivni, kulturni in simbolni ravni je bil govor.

Glede evropske identitete je raziskava Slovenske univerze za tretje življenjsko obdobje in Old up iz Pariza na vzorcu 1000 vprašanih pokazala, da se starejši evropski državljani zavedajo, da je Evropska unija spremenila njihovo vsakdanje življenje (politične, družbene, kulturne spremembe). Vprašani so zvečine povedali, da bi bilo dobro uvesti enotni izobraževalni sistem, a tudi, da ne vedo, kaj pomeni evropsko državljanstvo, da ne poznajo evropskih institucij, da največ na tem področju pričakujejo od medijev in izobraževalcev.